

pensament luliano, porque esta introducció interpreta el Arte en clave lingüística y entiende que su asimilación puede compararse con el aprendizaje de una lengua.

De este modo, el Arte, como método universal o *scientia scientiarum*, presenta el carácter de una gramática fundamental

mediante la cual se puede establecer una base comunicativa y argumentativa. Presentado como alternativa a la tradición, todo el sistema artístico es concebido por Lull, concluye el autor, como un lenguaje eficaz que ha de establecer una comunicación real de la fe cristiana y, con ello, la conversión del infiel.

Celia López Alcalde

Universidade do Porto

<https://doi.org/10.5565/rev/enrahonar.1239>

ARNAU DE VILANOVA (2017)

Regiment de sanitat, per al rei d'Aragó: Aforismes de la memòria

Edició crítica d'Antònia Carré

Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, Filologia UB, 406 p.

ISBN 978-84-475-4008-2

El llibre que presentem és una joia. I ho és tant pels textos d'Arnau de Vilanova que ofereix com per la qualitat de l'edició i dels estudis que l'acompanyen.

Per a Arnau de Vilanova, bon seguit d'Hipòcrates i Galè, la medicina no és només l'art de guarir el cos malalt, sinó també l'art de conservar la salut i de prevenir la malaltia. El *Regiment de sanitat* fou redactat pel famós metge català per al rei Jaume II amb l'objectiu de «donar doctrina de viure san e de venir a natural velea» (p. 180). Arnau de Vilanova el va escriure en llatí entre els anys 1305 i 1308 a Barcelona o Montpeller, i poc després la reina Blanca el va fer traduir al català pel metge cirurgià Berenguer Sarriera. L'obra s'ha conservat en diversos còdexs en l'original llatí, en la traducció catalana de Sarriera, en una altra també de catalana resumida i en versions medievals a l'hebreu, al francès, a l'alemany i a l'italià o en edicions impreses dels segles XVI i XVII en francès i castellà. Un veritable èxit!

El llibre ofereix la traducció catalana de Sarriera (pren com a base el text del

manuscrit 10078 de la Biblioteca Nacional de España, però té en compte també el manuscrit 1829 de la Biblioteca de Catalunya), la versió resumida de la mateixa obra (ms. Barb. Lat. 311 de la Biblioteca Apostolica Vaticana) i la traducció catalana anònima dels *Aphorismi de memoria*, d'Arnau de Vilanova (també del Barb. Lat. 311).

El *Regiment de sanitat* (p. 177-277) és dividit en una mena de pròleg redactat pel traductor Sarriera i divuit capítols que tracten de tot allò que incideix en la salut, des de «triar bon àer» (cap. 1) fins al menjar (cap. 4 i 8-16) i el beure (cap. 4 i 17), passant per l'exercici (cap. 2), el bany i la neteja del cos (cap. 3), el son i la vetlla (cap. 5), la manera «de neteyar les sobrefluïdats e de l'ajustament carnal» (cap. 6) i els «accidens de la ànima» (cap. 7). El darrer capítol (el número 18) és dedicat a un problema concret que afectava el rei Jaume II: les hemorroides. Hi llegim consells com «totz los philòsofs s'acorden que a hora de vespres és la meylor hora qui ésser pot a raebre la ma-

jor refectió, so és menyar magor» (p. 199) o «en carnal ajustamén, qui a profit de natura és hordonat, se deu fer après dormir, con lo cors és atemprat» (p. 205). O encara: «aquels qui an a tenir moltes cures e molts afaenamentz deuen-se tener alegres e deuen entendre en onestz solaces per tal que la ànima sia a les sues obres pus poderosa» (p. 207).

Els *Aforismes de la memòria* (p. 317-322) no tenen a veure amb el que els escolàstics anomenaven l'*ars memorativa*, és a dir, exercicis d'entrenament de la memòria, sinó amb la base fisiològica de la memòria. És un opuscle pràctic i terapèutic, redactat amb els pressupòsits humerals i complexionals de la medicina galènica. Hi llegim: «massa dormir e massa vetllar, lo cap e la memòria nafren» (p. 320). O: «ociositat o repòs la calor natural adurmeix, e les superfluïtat[s] reté e ajusta. Per ço naffra la memòria» (p. 320).

Les traduccions dels textos arnaldians no només van acompanyats de detalls aparats crítics de variants, de fonts i de comentaris, sinó també d'un estudi introductori —biogràfic, històric, filològic— de més de 150 pàgines (p. 23-176) que farà les delícies del lector més crític i exigent. Completen el llibre l'índex general (p. 11-14), «El perquè d'una nova edició crítica» (p. 15-19. Efectivament, les troballes arnaldianes posteriors a l'edició del pare Batllori, de l'any 1947, en feien necessària una nova edició), tres apèndixs (p. 325-347. El tercer amb «Receptes catalanes que van circular amb el nom d'Arnau de Vilanova»), un glossari (p. 347-349), les quasi vint pàgines de bibliografia (p. 351-369), un índex mèdic per temes (p. 371-396) i l'índex onomàstic (p. 397-406). Agraïm a la professora Antònia Carré el temps i la saviesa que ha esmerçat en aquesta obra.

Jaume Mensa i Valls

Universitat Autònoma de Barcelona

<https://doi.org/10.5565/rev/enrahonar.1232>

DAGUÍ, Pere (2018)

Tractatus formalitatum brevis. Tractatus de differentia

Text llatí amb traduccions catalana i anglesa per Claus A. Andersen, Rafael Ramis Barceló i Maria Cabré Duran

Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum, IEC, UAB i URV. Bibliotheca Philosophorum Medii Aevi Cataloniae, 4, 212 p.

ISBN 978-84-490-7911-5

Aquest volum conté dos escrits breus de Pere Daguí: el *Tractatus formalitatum brevis* i el *Tractatus de differentia*. L'estudi introductori dels professors Rafael Ramis i Claus Andersen ens ofereix una bona exposició del context històric i intel·lectual del pensament de Daguí, així com dels trets més destacats de la seva metafísica de la diversitat, atès que ens trobem davant de dos tractats de naturalesa me-

tafísica centrats en l'anàlisi dels conceptes de *diferència* i de *distinció*.

Pel que fa a la traducció, Ramis i Andersen diuen que han trobat que, en diversos passatges de tots dos escrits, el significat de l'autor no és fàcilment perceptible, ja sigui a causa d'errors en els textos incunables o de l'estil espès de Daguí. Per això ens avisen que en aquests passatges la traducció no pot proporció-